

с. 67; Независимост, бр. 41, 27 юли, 1874, с. 330; 20. Пак там, бр. 14, 31 юли, 1875, с. 219; 21. Свобода, бр. 27, 17 дек., 1871, с. 209; 22. Каравелов, Л. Старата опозиция срещу напредъка на народното ни развитие. - В: Л. Събрани съчинения, т. 10, с. 42; 23. За възпитанието въобще. - Знание, бр. 22 - 23, 30 ноем., 1875, с. 351 - 352; 24. Каравелов, Л. Сръбската литература..., с. 67 - 68; 25. Независимост, бр. 31, 18 май, 1874, с. 246; Школите. - Знание, бр. 6, 30 май, 1878, с. 111; 26. Книжевност. - Знание, бр. 6, 31 март, 1875, с. 94; 27. Пак там, с. 94; 28. Каравелов, Л. Сръбската литература..., с. 71; 29. Пак там, с. 71.

ПРОСТРАНСТВЕНОВРЕМЕНЕВИ КООРДИНАТИ И ЗНАЧЕНИЕ НА ЧИТАЛИЩЕТО В БЪЛГАРСКИТЕ ВЪЗРОЖДЕНСКИ ГРАДСКИ КОЛОНИИ НА БАЛКАНИТЕ ПРЕЗ XIX ВЕК

Ирена Янчева

Клубът и читалището възникват в града през втората половина на 19 век като нови модерни институции, нямачи свои аналогии в миналото, следващи както европейския модел, така и нарастналите потребности на гражданството от свободно събиране, общуване и познаване извън регламента на празника в храма, изискванията на чаршията, училището или тесния кръг на личното гостуване у дома. Тези публични по своя характер места, развиващи се изключително в лоното на християнското население - българи, гърци, се съсредоточават постоянно в или при непосредствена близост до центъра на махалите от преселници. Голяма част от общността има възможност да присъства на чести вечерни и неделни сбирки, които разнообразяват и обогатяват нейното всекидневие, вкусове, знания чрез сказки на популярни или научни теми, вечеринки, театрални представления, библиотека, абонамент на вестници и др.

Форуми от този вид се превръщат в постоянни и поради факта от увеличаващото се количествено присъствие на интелигенцията, нейната професионална подготовка, социален опит и авторитет в обществото. Мястото пряко кореспондира с категорията свободно време, която остава характерна за типично градското население - необвързано със земеделски труд, независещо от ритъма на природния годишен цикъл, практикуващо занаяти и търговия, високообразовано, работещо главно за пазара с парична обмяна, имащо достатъчно средства за обръщение в брой, свободен избор и светски забавления. Масовото откриване на читалища през третата четвърт на 19 век сред преобладаващи градски центрове подпомага комуникацията между българите от различни райони на Балканския полуостров посредством изпълнението на общи задачи или сродни намерения, издигането на определени примери - образци за следване или бързото отстраняване на негатив-